

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Vadgazdálkodási és Természetvédelmi Intézet/Vadbiológiai és Vadgazdálkodási Tanszék

Mesterszintű vadgazdálkodási igazgatási szakmérnöki szak, szakirányú továbbképzés, levelező

Gudmon Ádám

A mezőgazdasági vadkárok csökkentésének lehetőségei kukoricában és napraforgóban

Belső témavezető: Dr. Kovács Szilvia, egyetemi docens, Vadgazdálkodási és Természetvédelmi Intézet, Természetvédelmi Biológiai Tanszék

A vadkár a mezőgazdaság és az erdőgazdaság szerves része, elválaszthatatlan egymástól hosszú idők óta. Évszázadokkal ezelőtt is problémát okozott a szabadon élő vadfajok növénytermesztésben okozott terméskiesése. A nagyvad állománya folyamatosan növekszik az Országos Vadgazdálkodási Adattár adatait is megnézve. Egyedül a vaddisznó létszáma csökkent az elmúlt néhány évben az afrikai sertéspestis megjelenésével, de ez a természet önszabályzó mechanizmusának eredménye, nem a fokozottabb vadgazdálkodásé. A gímszarvas állománya egyre jelentősebb problémát okoz a mezőgazdasági és az erdészeti kultúrákban egyaránt, az általuk keletkező anyagi kár egyre nagyobb. Szükség volna a földhasználó és a vadászatra jogosult összefogására, hogy a kár mértékét egy mindkét fél számára elfogadható szint alá sikerüljön csökkenteni. Megoldás lenne a vadállomány tudatos szabályozása, a vadföldgazdálkodás, a kultúraváltás, a mezőgazdasági technológiák betartása, az élőhelyfejlesztés és javítása, a vadtakarmányozás, a védekezés és a megelőzés összehangolása.

Dolgozatomban a védekezési módszereket és eszközöket mutattam be részletesen. A kísérletem során ezek közül három passzív módszerű eszköz hatékonyságát vizsgáltam napraforgóban és két biológiai módszer összefüggését is kukorica kultúrában. A vizsgált eszközök a hanghatáson alapuló Doxmand VR4 ultrahangos vadriasztó, a szaghatást biztosító kémiai termék a Kornitol Rot, illetve egy természetes alapanyag a kutyaszőr volt. Vizsgálataimmal arra kerestem a választ, hogy egyes kultúrákban az alkalmazott eszközök milyen hatékonyságúak, milyen hatástartammal bírnak, függenek-e az időjárási körülményektől?

A könnyebb kiértékelés és összehasonlítás érdekében a célom egy egységes vizsgálati módszer kidolgozása volt, amely mindkét vizsgált kultúrában alkalmazható legyen. A módszer szerint a táblák vadnyomás felőli oldalát négy egyenlő részre osztva, három szakaszon a jelzett eszközöket helyeztem ki, meghagyva egy negyedik szakaszt kontroll céljából. Az értékeléseket 2 hónapon át, hetente végeztem, vizsgálva a különböző szakaszokon a vadak beváltási aktivitását a csülöklenyomat, hulladék és rágáskár szemlélésével.

A kukoricatábla közelében a területi adottságok lehetőséget nyújtottak elterelő etetés alkalmazására is, amely nagyvadak általi használatát is kiértékeltem, továbbá figyelembe vettem a közelben található, közvetlen a táblára kiható lesek használatát, elejtési adatait.

A vizsgálat második hónapjában a magas nappali hőmérséklet mellett az UV sugárzás és csapadékhiány nem segítette hatékonyságban a szaghatású védekezést. A Kornitol Rot ajánlásában is szereplő 4 hét utáni frissítése ezen javított. A kutyaszőr önmagában folyamatosan veszített hatóerejéből, de az emberi szaggal ellentétben továbbra is hatékonynak, főleg költséghatékonynak mondható, cseréje hozhat eredményt. Az ultrahangos vadriasztóhoz vélhetően folyamatosan hozzászoktak a vadak az egyre nagyobb számban megjelenő aktív vadváltókat tekintve.

Összeségében a mezőgazdasági kultúrákban mindegyik vizsgált módszer, eszköz eredményesen használható. Jelen dolgozatban a Kornitol Rot szagriasztója mutatkozott hatékonyabbnak a többi vizsgált eszköznél, de érdemes volna a kísérletet megismételni hasonló kultúrákban, esetleg más vadsűrűségű területen is. Ezen eszközök hatásának időbeli rövidege nincs átfedésben a mezőgazdasági kultúra szabad ég alatt töltött időszakának hosszával. Érdemesnek tartanám az alkalmazott technikák egymásutáni váltogatásának kipróbálását is.

A vadkár elleni védekezés megoldása nem csak és kizárólag a vadriasztásban merül ki, ne feledjük, ahogy Bleier és munkatársai (2006)¹ is kihangsúlyozzák, nem csak egy védekezési módra szabad alapozni, kombinálni kell, komplex szemléletet alkalmazva az egyéb lehetőségekkel is, mint az állományszabályozás, élőhelyfejlesztés, vadföldgazdálkodás, vadtakarmányozás és még sok egyéb tényező. Ezek összehangolásával a vad által okozott kár elfogadható mérték alá szorítható.

¹ Bleier N., Hámori K., Kotán A., Márkus M., Terhes A., Szemethy L. (2006): A mezőgazdasági vadkár tér- és időbeli alakulása nagyvadas élőhelyeken. Vadbiológia 12: 21-28 p.